

LAUSUNTOPYYNTÖKYSELY HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA LAIKSI SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN TUOTTAMISESTA

Vastausaika 8.11.2016 14:22:01

LAUSUNTOPYYNTÖKYSELY HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA LAIKSI SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN TUOTTAMISESTA

1. Vastaajatahon virallinen nimi

Vastaajien määrä: 1

Nimi

Invalidiliitto ry

2. Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Vastaajien määrä: 1

Nimi

Riitta Saksanen

3. Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

Vastaajien määrä: 1

Etunimi	Sukunimi	Sähköposti
Laura	Andersson	laura.andersson@invalidiliitto.fi

4. Onko lain soveltaminen samanlaisena kaikkiin palvelun tuottajiin niiden oikeudellisesta muodosta ja toiminnan tarkoituksesta huolimatta perusteltu ratkaisu (2 §, 3 § 1 kohta)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

ei kaikilta osin

Lain soveltamisen tulee olla perusta kaikille sosiaali- ja terveyspalvelun tuottajille. Lakiesityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on määritelty lain soveltamisesta maakunnan järjestämisvastuuseen kuuluviin sekä yksityisesti tuotettaviin sosiaali- ja terveyspalveluihin. On tärkeää huomioida, että muualla lainsäädännössä on annettu sosiaali- ja terveyspalveluja koskevia määräyksiä ja niiden tulee ohittaa tämä lainsäädäntö esim. STM:n asetus erityistason sairaanhoidon järjestämisestä ja keskistämisestä (1326/2010).

5. Parantavatko palvelun tuottajalle asetetut ehdot asiakas- ja potilasturvallisuutta (5-9 §, 13 §)?

Vastaajien määrä: 1

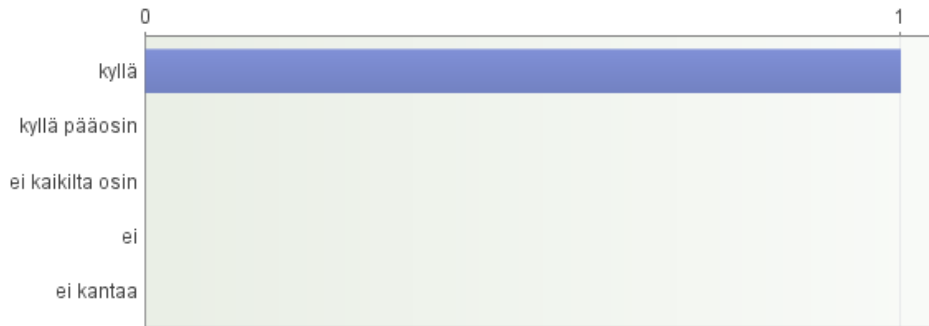
Avoimet vastaukset

ei

- Invalidiliitto näkee potilas- ja asiakasturvallisuuden lähtökohtana palveluiden tuottamisessa. Viranomaisen tehtävä on ensisijaisesti neuvoa, opastaa ja ohjata. Turvallisuus korostuu lyhytkestoisessa palveluissa niin kuin pitkäaikaisessa vuorokauden ympäri tapahtuvissa palveluissa. Turvallisuutta tukee esteettömyyden varmistaminen. Myös turvallisuuteen hätätilanteissa tulee varautua, kun asiakkaina on vaikeavammaisia ihmisiä, jotka tarvitsevat apua kaikissa päivittäisissä toiminnoissaan. Lupamenettelystä luopuminen heikentää asiakas- ja potilasturvallisuutta.

6. Vähentääkö palvelun tuottajan ja sen palveluyksiköiden erillinen rekisteröinti, palveluyksiköiden siirtokelpoisuus ja riskiperusteinen hyväksymismenettely palvelun tuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä (13 §, 15 § ja 17 §)?

Vastaajien määrä: 1

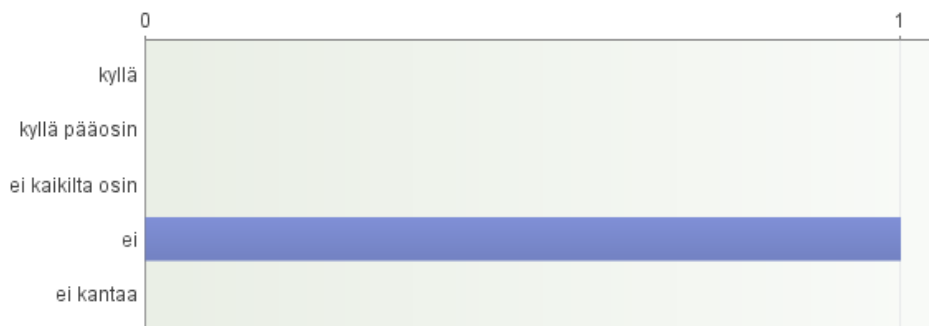
Avoimet vastaukset

kyllä

- Lakiesityksen mukainen toiminta vähentää hallinnollista työtä mutta lisää asiakaspalveluun kohdistuvia riskejä. Rekisteröidyn palveluyksikön siirtyessä toiselle rekisteröidylle palvelun tuottajalle tulee siirtymävaiheessa edellyttää esityksestä poiketen 13 § mukaiset tiedot. Vain näiden tietojen perusteella viranomaisen voi arvioida, tapahtuuko palvelutuottajan toiminnassa oleellinen muutos vaiko ei.

7. Vähentääkö yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus palvelun tuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä ja parantaako se mahdollisuuksia valvoa toimintaa kokonaisuutena (3 § 5 kohta, 18 §)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

ei

- Huomioitava tilanteet, joissa palvelun tuottaja vaihtuu yhteisen palveluyksikön sisällä. Näissä tilanteissa tarvitaan erilliset viranomaistoimet. Yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus vaikeuttaa valvontaa, koska vastuu on hajautunut palveluyksikön sisällä eri palvelun tuottajille.

8. Onko vastuullisen palvelun tuottajan käsite ja tehtävät perusteltuja (3 § 5 kohta, 18 §)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

ei

- Palvelun tuottajien keskuudesta valitulle vastuulliselle palvelun tuottajalle tulee antaa direktio-oikeus, jotta tämä voisi huolehtia vastuistaan. Tällä tulee olla asianmukaiset työkalut tehtävänsä hoitoon mm. potilas- ja asiakasrekisterin ylläpitoon. Vastuulliselle palveluntuottajalle kohdistuu vaatimuksia muilta palvelun tuottajilta, vaikka vastuu omasta toiminnasta ja viranomaisvelvoitteista säilyykin kullakin palveluntuottajalla itsellään. Tällä voi olla heikentävää vaikutusta myös asiakas- ja potilasturvallisuuden ja oikeusturvan toteutumiseen. Esimerkiksi asianmukaisten potilastietojen kirjauksen viivästyminen tai puuttuminen voi muun hoidon yhteydessä aiheuttaa hoitovirheitä.

9. Onko vastuullisen palvelun tuottajan käsitteelle muita vaihtoehtoja?

Vastaajien määrä: 1

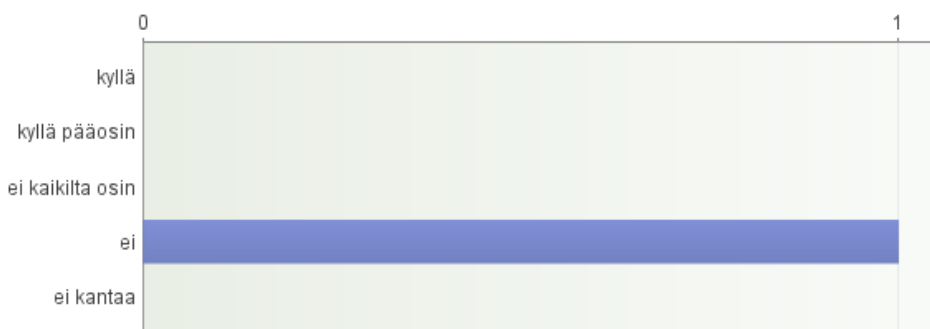
Avoimet vastaukset

kyllä

- Isännänvastuu malli, johon sisältyy direktio-oikeus toimintatapoihin, valvontaan ja ohjaukseen. Vastuullisuutta ei voi irrottaa mahdollisuudesta ohjeiden antamisen ja valvontavelvollisuudesta.

10. Ovatko valvojan viranomaisen keinot, mukaan lukien laiminlyöntimaksu ja rekisteristä poistaminen, riittävät asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta (4 luku)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

ei

- Tilanteessa, jossa asiakas- tai potilasturvallisuus on vaarantunut ja se ei ole lakiesityksen 26 §:n määräysten ja pakkokeinojen avulla korjautunut tulee lisäksi voida antaa sanktio. Tämän tulee olla konkreettisempi kuin nyt esitetty laiminlyöntimaksu. Tässä laissa toistuvista laiminlyönneistä, huolimattomuudesta ja tuottamuksellisuudesta voidaan antaa rangaistus rikoslain perusteella.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot laista sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamisesta.

Vastaajien määrä: 1

I Invalidiliitto ry kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa.

Invalidiliitto arvioi lakiesitystä sosiaali- ja terveystalveluiden tuottamisesta asiakas- ja potilasturvallisuuden näkökulmasta. Lisäksi keskeistä fyysisesti vammaisten palveluiden käyttäjien kohdalla on palveluissa käytettävien laitteiden sekä tilojen esteettömyys.

Invalidiliitto ry pitää välttämättömänä, että sosiaali- ja terveystalveluiden tuottamisessa huomioidaan seuraavaa:

- Palvelun tuottajan toimintaedellytykset tulee varmistaa niin ammattitaidon ja substanssiosaamisen sekä toimintaympäristön osalta ja etukäteen tehtävä tarkistuskäynti on kohdistettava kaikkiin palveluyksiköihin.

- Palvelun tuottajalla on oltava kokemusta, erityisosaamista ja valmiutta laaja-alaisesti huomioida myös vaativampia palveluja tarvitsevien yksilölliset palvelutarpeet.

Lisäksi palveluntuottajilla on oltava valmius tarpeen vaatiessa muuttaa toimintakäytäntöjä asiakkaan vaihtuvien tilanteiden mukaisesti.

- Palvelun tuottajan valmius tarvittavaan yhteistyöhön verkostojen sekä palvelun käyttäjän omaisten ja läheisten kanssa on välttämätöntä asiakaslähtöisten, sujuvien ja vaikuttavien hoito- ja palveluketjujen takaamiseksi.

Rekisteröiminen

Asiakirjaperusteinen palveluyksikön rekisteröiminen ja siihen perustuva toiminnan käynnistäminen on liian kevyt tapa julkisen vallan huolehtia ja varmistaa palvelun tuottajan tehtävä, laatu ja palveluiden toimivuus.

Invalidiliitto korostaa vahvan sisältöperusteisen osaamisen sekä toimitilat ja välineistön huomioivan arvioinnin merkitystä osana palveluyksikön rekisteröintiä.

Riskiperusteinen arviointi edellyttää erityistä valmiutta arviointiin koska kyseessä ovat ihmisiin kohdentuvat palvelut. Palvelut kohdistuvat eri-ikäisille, eri elämäntilanteissa oleville ihmisille ja palvelutarpeet määrittävät yksilöllisesti toimintakyvyn sekä elämäntilanteen mukaan. Palvelut kohdistuvat pääosin ihmisille, joiden oma kyky toimia, ottaa kantaa tai "vaatia" tietynlaista tukea itselleen on rajoittunutta. Heidän kohdallaan myös toimintaympäristön esteettömyydellä ja saavutettavuudella on osallisuutta, itsenäisyyttä, yksityisyyttä ja itsemääräisoikeutta tukeva merkitys. Palveluiden käyttäjien mahdollisimman itsenäisen toiminnan tukemiseksi ympäristön esteettömyys on välttämätön. Ennakkollinen riskiperusteinen puuttuminen on tärkeä viranomaistoimi ennen rekisteröimistä huomioiden palveluiden merkitys ja riskit mm. tietosuojassa, laitosvallan käytöstä, syrjäytymisestä, syrjäyttämisestä tai riippuvuuksien syntyisestä.

Ennakkotarkistus palveluntuottajan palveluyksikössä ennen rekisteröimistä on perusteltua palvelun tuottajan sekä asiakkaan lähtökohdista. Ohjaava ennakkotarkistus poistaa palvelun tuottajalta epävarmuutta toiminnan sisällön, laitteiden ja välineiden sekä toimitilojen sopivuudesta palvelujen asiakkaille. Palveluiden käyttäjien osalta turvallinen ja asianmukainen palvelu voi toteutua. Palvelun tuottajan ja palveluyksikön rekisteröinti erikseen on perusteltua.

Toiminnan valvonta

Valvontaviranomaisena toimisivat aluehallintovirastot ja/tai Valvira. Tämä tarkoittaa, että palvelujen läheltä tapahtuva valvonta heikkenee. Lakiesityksestä ei ilmene yhteys esim. sosiaalityöntekijän tekemään hallintopäätökseen (Shl 15 §) tai terveydenhuollossa tehtyyn hoitoratkaisuun (Thl57 §) liittyviin valvonta veloitteisiin.

Sääntelyn keventäminen kohdentuu toimilupajärjestelmään ja valvontaan. Riski on, että palvelujen toimivuuden julkinen varmistaminen heikkenee ja luottamukseen perustuva palvelutuotanto vahvistuu. Tästä syystä varmistettava, että aluehallintovirastoissa ja Valvirassa on riittävä resurssi ja substanssiosaaminen nopeaan reagointiin.

Invalidiliitto korostaa vastuullisen ja konkreettisen ennakkoselvityksen merkitystä ennen palveluntuottajan rekisteröimistä. Tarkistusoikeus on kirjattu lakiesitykseen, mutta voiko se toteutua käytännössä oikea-aikaisesti. Sosiaali- ja terveystalveluissa on kyse peruspalveluista, joilla on vaikutus asiakkaiden päivittäisen elämän edellytyksille. Tämä korostuu erityisen haavoittuvien asiakasryhmien kohdalla. asiat eivät voi odottaa ilman riskiä inhimillisestä kärsimyksestä.

Yhteistyökyky velvoite

Palvelun tuottajan yhteistyövalmius on tärkeää. Lapsiasiakkaiden kohdalla korostuu (esim. harvinaisissa sairaus ja vamma-ryhmissä) yhteistyö vanhempien ohella mm. kunnan tuottamien palveluiden kuten varhaiskasvatuksen sekä muun opetustoimen kanssa. Sosiaaliturvaan ja -palveluihin sekä terveydenhuoltoon kytkeytyvät erilaiset yksilöllisiin tarpeisiin perustuvat suunnitelmat. Näitä ovat mm. varhaiskasvatussuunnitelma, henkilökohtainen opetus- ja kuntoutusuunnitelma, palvelusuunnitelmat, hoitosuunnitelma ja kuntoutussuunnitelma. Suunnitelmien osalta asiakkaan osallistuminen sekä verkostojen yhteistyökyky korostuvat. Lisäksi hyvin laaditut monialaiset suunnitelmat tukevat toimivia palveluketjuja palvelun käyttäjän hyväksi

Palveluiden laatu

Palvelun tarve voi olla joko lyhyt- tai pitkäaikaista. Monet lyhytaikaiset palvelut ovat usein välivaihe, "valmentautumis- tai arviointivaihe" ennen pitempi aikaisia ratkaisuja. Em. toiminnoille tulee olla laadukkaat, yksilöllisistä lähtökohdista rakennetut palveluvaihtoehdot. Pitkäaikaisten tai pysyväisluonteisten palveluiden osalta hyvän kohtelun ohella korostuu luottamus: palvelun saatavuuteen, turvallisuuteen, yksilöllisistä tarpeista rakentuvaan kokonaisuuteen, asiakaslähtöisiin muutoksiin tarvittaessa, yksityisyyteen sekä osallisuuden tukemiseen ja vahvistamiseen. Palveluiden tulee tuottaa lisäarvoa asiakkaalle itsenäisen selviytymisen tukena. Tälle edellytyksenä ovat asianmukaiset ja riittävät tilat joissa huomioidaan esteettömyyden ohella myös apuvälineiden käyttäjien tilatarpeet. Esimerkiksi tila apuvälineiden säilyttämiseen ja sähköisten apuvälineiden turvalliseen lataamiseen. Palvelun tuottajan tulee varmistaa käyttäjän ja omaisten palautteen antamisen mahdollisuus.

Palvelut etäyhteyttä hyödyntäen

Lakiesityksen yksityiskohtaisissa perusteissa 6 § kohdalla on nostettu esiin palvelujen tuottaminen etäyhteyden avulla. Ohjeistus vaatii tarkennusta siltä osin mihin etäpalveluiden kohdalla palvelun tuottajan vastuu yltää (esim. etäyhteyksissä käytettävän laitteiston suojaus asiat) ja mistä asioista asiakas vastaa itse.

Viittaus kysymys 5.

Omavalvontasuunnitelma on hyvä väline asiakas- ja potilasturvallisuuden seuraamiselle sekä varmistamaan palveluiden asianmukaisen toteutumisen. Se toimii ennaltaehkäisevänä instrumenttina turvallisuuspuutteiden havaitsemisessa ja korjaamisessa sekä palvelun kehittämisessä. Omavalvontasuunnitelmassa tulee huomioida laaja-alaisesti arviointimittaristoja, joissa tulee näkyviin myös turvallisuus ja palvelutytytyväisyyden näkökulma. Asiakaspalautteilla tulee olla merkitystä omavalvontasuunnitelman sisältöön. Valvonta viranomaisten tulee kohdistaa seuranta myös omavalvontasuunnitelmien sisältöön. Hyvänä asiana lakiesityksessä on, että omavalvontasuunnitelman tulee olla julkisesti nähtävänä.

13 § 9 kohdassa nostetaan esiin sosiaali- ja terveystalveluissa käytettävät tilat ja välineistöt. Pelkkä tieto viranomaishyväksymisestä ei ole riittävä vaan palveluntuottajan tulee kuvaukseen lisätä vähintäänkin ao. viranomaisten hyväksymispäivämäärät, jotta voidaan arvioida esim. hyväksymisen ajantasaisuutta.

13 § 15 kohdassa nostetaan esiin potilaan asemasta ja oikeuksia koskevan lain perusteella säädetty potilasasiainmies. Lakiesityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on nostettu esiin yksityisten sosiaalipalvelujen asiakkaan mahdollisuus käyttää kunnan sosiaaliamiehen palveluita. Tämä tulisi sisällyttää lakitekstiin ja lisätä tarkennus tarkoitetaanko palveluyksikön sijaintikunnan sosiaaliamiestä vaiko asiakkaan kotikunnan sosiaaliamiestä?

Viittaus kysymys 6.

Rekisteröinti asiakirjoihin perustuva arviointi riskiperusteisessa hyväksymismenettelyssä ei ole riittävää. Sosiaali- ja terveystalvelut kohdistuvat aina asiakkaan turvallisuuteen, hyvinvointiin sekä toimintaedellytyksien parantamiseen tai ylläpitämiseen. Näiden osalta ei riittävän varmaa arviointimittaristoa voida luoda, jotta inhimillinen ja tarkoituksenmukainen palvelu voidaan taata. Riskiarvio myös työturvallisuuden osalta kuuluu tähän esim. ympärivuorokautisia palveluita tarjoavien palvelun tuottajien osalta. Tästä syystä rekisteröintiviranomaisten substanssiantuntemuksen varmistaminen on välttämätön asia. Ennakkotarkistus rekisteröinnin yhteydessä on ainutkertainen tilaisuus viranomaiselle antaa tarkkoja ja yksityiskohtaisia neuvoja ja opastusta aloittavalle palveluntuottajalle. Erillinen rekisteröinti on hyvä valinnanvapauden näkökulmasta. Näin rakentuu tarkoituksenmukainen palvelutuottajarekisteri, jonka avulla palvelujärjestelmän maakunnallinen seuraaminen ja kehittäminen helpottuu kun saadaan tietoa, mitä palveluita on riittävästi ja mitä puuttuu.

